ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 4ης Μαρτίου 1999 *

Στην υπόθεση C-87/97,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Handelsgericht Wien (Αυστρία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola

και

Käserei Champignon Hofmeister GmbH & Co. KG,

Eduard Bracharz GmbH,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-P. Puissochet (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, P. Jann, C. Gulmann, D. A. O. Edward και L. Sevón, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— το Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola, εκπροσωπούμενο από τους Günther Frosch και Peter Klein, δικηγόρους Βιένης,

— η Käserei Champignon Hofmeister GmbH & Co. KG και η Eduard Bracharz GmbH, εκπροσωπούμενες από τον Christian Hauer, δικηγόρο Βιένης,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Christine Stix-Hackl, Gesandte στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Ιωάννη-Κωνσταντίνο Χαλκιά, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και την Ιωάννα Γαλάνη-Μαραγκουδάκη, βοηθό ειδική νομική σύμβουλο της ειδικής νομικής υπηρεσίας Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων του Υπουργείου Εξωτερικών,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Kareen Rispal-Bellanger, υποδιευθύντρια στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον Frédéric Pascal, σύμβουλο κεντρικής διοικήσεως στην ίδια διεύθυνση,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον καθηγητή Umberto Leanza, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον Ivo M. Braguglia, avvocato dello Stato,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον José Luis Iglesias Buhigues, νομικό σύμβουλο, επικουρούμενο από τον Bertrand Wägenbaur, δικηγόρο Αμβούργου,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola, εκπροσωπούμενου από τους Günther Frosch και Peter Klein, της Käserei Champignon Hofmeister GmbH & Co. KG και της Eduard Bracharz GmbH, εκπροσωπουμένων από τον Christian Hauer, της Ελληνικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον Ιωάννη-Κωνσταντίνο Χαλκιά και την Ιωάννα Γαλάνη-Μαραγκουδάκη, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από την Christina Vasak, αναπληρώτρια γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, της Ιταλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον Ivo M. Braguglia, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον José Luis Iglesias Buhigues, επικουρούμενο από τον Bertrand Wägenbaur, κατά τη συνεδρίαση της 24ης Σεπτεμβρίου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Δεκεμβρίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 18ης Ιουλίου 1996, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Φεβρουαρίου 1997, το Handelsgericht Wien υπέβαλε στο Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 30 και 36 της εν λόγω Συνθήκης.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, του Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola και, αφετέρου, της Käserei Champignon Hofmeister GmbH & Co KG (στο εξής: Käserei Champignon) και της Eduard Bracharz GmbH (στο εξής: Eduard Bracharz), σχετικά με αίτηση απαγορεύσεως της εμπορίας στην Αυστρία τυριού με μπλε στίγματα που ονομάζεται «Cambozola» και τη διαγραφή του αντιστοίχου κατατεθέντος σήματος.

3 Το Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola στήριξε αρχικώς το αίτημά του επί των διατάξεων του διεθνούς δικαίου και επί της αυστριακής νομοθεσίας.

Το διεθνές δίκαιο και η εθνική νομοθεσία

4 Το άρθρο 3 της διεθνούς συμβάσεως περί της χρησιμοποιήσεως ονομασιών καταγωγής και ονομασιών τυριών, που υπογράφηκε στη Stresa την 1η Ιουνίου 1951 (στο εξής: Σύμβαση της Stresa), ορίζει ότι οι ονομασίες καταγωγής που

αποτελούν αντικείμενο εθνικής νομοθετικής ρυθμίσεως χρησιμοποιούνται αποκλειστικώς «για τα τυριά που παράγονται ή τελειοποιούνται σε παραδοσιακές περιφέρειες, σύμφωνα με τις τοπικές, θεμιτές και πάγιες συνήθειες». Το άρθρο 1 της εν λόγω συμβάσεως απαγορεύει τη χρησιμοποίηση περιγραφών τυριών αντιθέτων προς την εν λόγω αρχή. Στο συμπληρωματικό πρωτόκολλο της Συμβάσεως η ονομασία Gorgonzola (Ιταλία) ορίζεται ως ονομασία καταγωγής.

5 Η Σύμβαση της Stresa τέθηκε σε εφαρμογή επί του αυστριακού εδάφους από 11ης Ιουλίου 1955 και έπαυσε να παράγει έννομα αποτελέσματα από 9ης Φεβρουαρίου 1996, κατόπιν καταγγελίας της, με διακοίνωση της Αυστριακής Κυβερνήσεως της 30ής Νοεμβρίου 1994.

6 Το άρθρο 2 της συμφωνίας μεταξύ της Αυστριακής Κυβερνήσεως και της Ιταλικής Κυβερνήσεως αναφορικά με τις γεωγραφικές ονομασίες καταγωγής και τις ονομασίες ορισμένων προϊόντων, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη την 1η Φεβρουαρίου 1952, απαγορεύει την εισαγωγή και την πώληση όλων των προϊόντων που φέρουν επ' αυτών ή επί της αμέσου συσκευασίας τους, ή εντός των σημάτων, τις ονομασίες που περιέχονται στο παράρτημα και οι οποίες μπορούν να παραπλανήσουν το κοινό ως προς την καταγωγή, το είδος, τον χαρακτήρα ή τις ειδικές ιδιότητες των εν λόγω προϊόντων ή εμπορευμάτων. Το πρόσθετο πρωτόκολλο αυτής της συμφωνίας, το οποίο υπογράφηκε στη Βιένη στις 17 Δεκεμβρίου 1969, περιέλαβε την ονομασία Gorgonzola, μόνον όμως για την περίπτωση καταργήσεως ή τροποποιήσεως της Συμβάσεως της Stresa.

7 Το άρθρο 2 του Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (αυστριακού νόμου περί αθέμιτου ανταγωνισμού) απαγορεύει την παραπλάνηση, ιδίως όσον αφορά τις ιδιότητες, την καταγωγή και τον τρόπο παραγωγής των εμπορευμάτων, το δε άρθρο 9 του ιδίου νόμου απαγορεύει την καταχρηστική χρησιμοποίηση επιχειρηματικών επωνυμιών.

Το κοινοτικό δίκαιο

8 Δυνάμει του άρθρου 2 του τίτλου Α του παραρτήματος του κανονισμού (ΕΚ) 1107/96 της Επιτροπής, της 12ης Ιουνίου 1996, σχετικά με την καταχώρηση των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 17 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου (ΕΕ L 148, σ. 1), η ονομασία Gorgonzola αποτελεί ονομασία καταγωγής προστατευόμενη σε κοινοτικό επίπεδο από 21ης Ιουνίου 1996. Τα άρθρα 13 και 14 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1992, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων (ΕΕ L 208, σ. 1), ορίζει τις προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η συνέχιση της χρησιμοποιήσεως σήματος τυχόν ασυμβιβάστου με ονομασία καταγωγής ως προς την οποία υποβλήθηκε αίτηση καταχωρίσεως μετά από την καταχώριση του σήματος.

9 Κατά το άρθρο 13, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 2081/92:

«1. Οι καταχωρημένες ονομασίες προέλευσης προστατεύονται από:

α) οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση εμπορική χρήση μιας καταχωρημένης ονομασίας για προϊόντα που δεν καλύπτονται από την καταχώρηση, εφόσον τα προϊόντα αυτά είναι συγκρίσιμα με τα προϊόντα που έχουν καταχωρηθεί με την ονομασία αυτή ή εφόσον η χρήση αυτή αποτελεί εκμετάλλευση της φήμης της προστατευόμενης ονομασίας·

β) κάθε αντιποίηση, απομίμηση ή υπαινιγμό, ακόμη και αν αναφέρεται η πραγματική καταγωγή του προϊόντος ή εάν η προστατευόμενη ονομασία χρησιμοποιείται σε μετάφραση ή συνοδεύεται από εκφράσεις όπως: "είδος", "τύπος", "μέθοδος", "τρόπος", "απομίμηση" ή παρόμοιες·

γ) οποιαδήποτε άλλη ψευδή ή απατηλή ένδειξη τόσο όσον αφορά την προέλευση, την καταγωγή, τη φύση ή τις ουσιαστικές ιδιότητες του προϊόντος, αναγραφόμενη στη συσκευασία ή το περιτύλιγμα, στο διαφημιστικό υλικό ή σε έγγραφα που αφορούν το συγκεκριμένο προϊόν, καθώς και τη χρησιμοποίηση για τη συσκευασία του προϊόντος δοχείου που μπορεί να οδηγήσει σε εσφαλμένη εντύπωση ως προς την καταγωγή του·

δ) οποιαδήποτε άλλη πρακτική ικανή να παραπλανήσει το κοινό όσον αφορά την πραγματική καταγωγή του προϊόντος.

(...)

2. Ωστόσο, τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρήσουν τα εθνικά μέτρα τα οποία επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση των εκφράσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, στοιχείο β', κατ' ανώτατο όριο για μια πενταετία μετά την ημερομηνία δημοσίευσης του παρόντος κανονισμού, εφόσον:

— τα προϊόντα είχαν εμπορευθεί νόμιμα, με τη χρησιμοποίηση αυτής της έκφρασης, επί πέντε τουλάχιστον έτη πριν από την ημερομηνία δημοσίευσης του παρόντος κανονισμού,

— από τη σήμανση προκύπτει σαφώς η πραγματική καταγωγή του προϊόντος.

— Εντούτοις, η εξαίρεση αυτή δεν μπορεί να οδηγήσει στην ελεύθερη εμπορία των προϊόντων στο έδαφος κράτους μέλους στο οποίο έχουν απαγορευθεί οι εκφράσεις αυτές.»

10 Κατά το άρθρο 14, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού:

«Τηρουμένης της κοινοτικής νομοθεσίας, η χρήση σήματος το οποίο αντιστοιχεί σε μία από τις καταστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 13, που έχει καλοπίστως καταχωρηθεί πριν από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης καταχώρησης της ονομασίας προέλευσης ή της γεωγραφικής ένδειξης, μπορεί να συνεχιστεί παρά την καταχώρηση μιας ονομασίας προέλευσης ή μιας γεωγραφικής ένδειξης, εάν δεν διαπιστωθεί ότι το εν λόγω σήμα θίγεται από τους λόγους ακυρότητας ή έκπτωσης που προβλέπονται αντίστοιχα από το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ζ', και το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.»

11 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1):

«Δεν καταχωρούνται ή, εάν έχουν καταχωρισθεί, είναι δυνατόν να κηρυχθούν άκυρα:

(...)

γ) τα σήματα που συνίστανται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν στο εμπόριο, προς δήλωση του είδους, της ποιότητας, της ποσότητας, του προορισμού, της αξίας, της γεωγραφικής προέλευσης ή του χρόνου παραγωγής του προϊόντος ή της παροχής της υπηρεσίας ή άλλων χαρακτηριστικών του προϊόντος ή της υπηρεσίας·

(...)

ζ) τα σήματα που θα μπορούσαν να παραπλανήσουν το κοινό, για παράδειγμα ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας·

(...).»

12 Κατά το άρθρο 12, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας:

«Ο δικαιούχος του σήματος είναι επίσης δυνατόν να κηρυχθεί έκπτωτος των δικαιωμάτων του εάν, μετά την ημερομηνία καταχώρισης, το σήμα:

(...)

β) λόγω της χρήσης του σήματος από τον δικαιούχο, ή με τη συγκατάθεσή του, για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τις οποίες έχει καταχωρισθεί, ενδέχεται να παραπλανηθεί το κοινό ιδίως ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση των προϊόντων ή υπηρεσιών αυτών.»

Τα προδικαστικά ερωτήματα

13 Το Handelsgericht Wien αφού απαγόρευσε, με διάταξη ασφαλιστικών μέτρων της 24ης Ιουνίου 1994, στις εναγόμενες της κύριας δίκης να εμπορεύονται, μέχρι περατώσεως της κύριας δίκης, τυρί με μπλε στίγματα υπό την ονομασία Cambozola, διερωτήθηκε, κατόπιν της προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αν τα μέτρα που του ζητήθηκαν να διατάξει και τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο της διατάξεως ασφαλιστικών μέτρων ήσαν σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Πράγματι, τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να αποτελέσουν μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης, αλλά, προκειμένου περί προστασίας ονομασίας γεωγραφικής προελεύσεως, θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η εφαρμογή του άρθρου 36 της Συνθήκης.

14 Κρίνοντας ότι η επίλυση της διαφοράς απαιτούσε ερμηνεία αυτών των διατάξεων, το Handelsgericht Wien αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα δύο προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συμβιβάζεται, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, με την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων (άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ) το ότι τυρί το οποίο νομίμως παράγεται σε ένα κράτος μέλος από το 1977 με το σήμα Cambozola και διατίθεται στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος από το 1983 δεν μπορεί να κυκλοφορήσει με την ονομασία Cambozola στο εν λόγω κράτος μέλος, κατόπιν της λήψεως εθνικού νομοθετικού μέτρου το οποίο στηρίχθηκε σε διμερή συμφωνία για την προστασία της γεωγραφικής προελεύσεως και της ονομασίας ορισμένων εμπορευμάτων (μεταξύ των οποίων η ονομασία Gorgonzola), καθώς και της εθνικής νομοθετικής διατάξεως περί προστασίας των καταναλωτών από την παραπλάνηση;

2) Επηρεάζεται η απάντηση στο ερώτημα αυτό αν στη συσκευασία του τυριού που φέρει το σήμα Cambozola υπάρχει εμφανής ένδειξη της χώρας παραγωγής του [Deutscher Weichkäse (γερμανικό μαλακό τυρί)], λαμβανομένου υπόψη ότι το τυρί αυτό κατά κανόνα δεν προσφέρεται στην αγορά ούτε διατίθεται στους καταναλωτές σε ολόκληρους πλακούντες, αλλά σε κομμάτια, εν μέρει χωρίς την αρχική τους συσκευασία;»

15 Η προστασία της ονομασίας καταγωγής Gorgonzola εξασφαλίστηκε σε κοινοτικό επίπεδο από τις 21 Ιουνίου 1996, ημερομηνία θέσεως σε ισχύ της καταχωρίσεως αυτής της ονομασίας, δυνάμει του κανονισμού 2081/92, με τον κανονισμό 1107/96. Επομένως, τα υποβληθέντα στο Δικαστήριο ερωτήματα πρέπει να εξεταστούν αποκλειστικώς εντός του πλαισίου των κοινοτικών κανόνων περί προστασίας των ονομασιών καταγωγής των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων.

16 Πράγματι, καίτοι τυπικώς το αιτούν δικαστήριο περιόρισε τα ερωτήματά του στην ερμηνεία των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης, το Δικαστήριο δεν κωλύεται να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο κάθε στοιχείο ερμηνείας σχετικά με το κοινοτικό δίκαιο που μπορεί να του είναι χρήσιμο για την εκδίκαση της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, ασχέτως αν έγινε σχετικώς μνεία κατά τη διατύπωση των ερωτημάτων του (βλ., μεταξύ άλλων, σχετικώς, αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 1990, C-241/89, SARPP, Συλλογή 1990, σ. I-4695, σκέψη 8, και της 2ας Φεβρουαρίου 1994, C-315/92, Verband Sozialer Wettbewerb, γνωστή ως υπόθεση Clinique, Συλλογή 1994, σ. I-317, σκέψη 7).

17 Στην προκειμένη περίπτωση σαφώς προκύπτει από το αντικείμενο των αιτημάτων που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο της κύριας δίκης ότι οποιαδήποτε εξέταση της νομοθεσίας που ίσχυε πριν από τη θέση σε ισχύ του κανονισμού 1107/96 και την καταχώριση της προστατευόμενης ονομασίας καταγωγής Gorgonzola βάσει αυτής της νομοθεσίας θα ήταν αλυσιτελής για την επίλυση της εκκρεμούς ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου διαφοράς, όπως εξάλλου προκύπτει από τη διατύπωση που χρησιμοποίησε το εν λόγω δικαστήριο υποβάλλοντας στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικό με το «παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου».

18 Όσον αφορά το επιχείρημα που διατύπωσε η ενάγουσα της κυρίας δίκης, κατά το οποίο η παρασχεθείσα σε κράτος μέλος προστασία μιας ονομασίας καταγωγής εξακολουθεί να υφίσταται μετά την καταχώριση αυτής της ονομασίας δυνάμει του κανονισμού 2081/92, καθόσον υπερισχύει της κοινοτικής προστασίας, αντιφάσκει προς αυτό τούτο το γράμμα του άρθρου 17, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, το οποίο δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να διατηρούν την εθνική προστασία μιας ονομασίας παρά μόνο μέχρι την ημερομηνία λήψεως αποφάσεως επί της καταχωρίσεώς της ως ονομασίας προστατευόμενης σε κοινοτικό επίπεδο (βλ. σχετικώς απόφαση της 9ης Ιουνίου 1998, C-129/97 και C-130/97, Chiciak και Fol, Συλλογή 1998, σ. I-3315, σκέψη 28). Επομένως, κρίσιμο για τη διαμόρφωση της απαντήσεως που πρέπει να δοθεί στα ερωτήματα του

αιτούντος δικαστηρίου είναι μόνον το νομικό καθεστώς που προκύπτει από τον κανονισμό 2081/92 και το οποίο συμπληρώνει τους κανόνες της Συνθήκης.

19 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά ουσιαστικώς αν το κοινοτικό δίκαιο αποκλείει τη λήψη εθνικών μέτρων για την απαγόρευση κυκλοφορίας τυριού με μπλε στίγματα υπό την ονομασία Cambozola προς προστασία της ονομασίας καταγωγής Gorgonzola, υπό τη διευκρίνιση ότι στη συσκευασία του συγκεκριμένου προϊόντος αναφέρεται η πραγματική του καταγωγή.

20 Τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης, τα οποία δεν απαγορεύουν την εφαρμογή των κανόνων διμερούς συμβάσεως μεταξύ κρατών μελών σχετικής με την προστασία των ενδείξεων προελεύσεως και των ονομασιών καταγωγής, εφόσον οι προστατευόμενες ονομασίες δεν έχουν προσλάβει στο κράτος προελεύσεως τον χαρακτήρα ονομασίας γένους (βλ. απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 1992, C-3/91, Exportur, Συλλογή 1992, σ. I-5529, σκέψη 39), κατά μείζονα λόγο δεν απαγορεύουν να λαμβάνουν τα κράτη μέλη τα αναγκαία μέτρα προστασίας των ονομασιών που έχουν καταχωριστεί δυνάμει του κανονισμού 2081/92 και οι οποίες δεν έχουν, αφεαυτών, σύμφωνα με το άρθρο 3 του εν λόγω κανονισμού, τον χαρακτήρα ονομασίας γένους. Επομένως, προκειμένου να δοθεί λυσιτελής απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, αρκεί εν προκειμένω να του παρασχεθεί η ερμηνεία των διατάξεων της κοινοτικής νομοθεσίας που διέπουν τη δυνατότητα διατηρήσεως της χρησιμοποιήσεως ενός σήματος όπως το σήμα Cambozola.

21 Το άρθρο 14 του κανονισμού 2081/92 ρυθμίζει ειδικώς τις σχέσεις μεταξύ των καταχωρισμένων δυνάμει του κανονισμού ονομασιών και των σημάτων. Συνεπώς, αν το άρθρο 13, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού επιτρέπει, κατ' εξαίρεση, τη διατήρηση εθνικών μέτρων που επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση ορισμένων εκφράσεων, για πενταετή περίοδο, η διάταξη αυτή δεν έχει ως αντικείμενο να επιτρέψει τη συνέχιση της χρησιμοποιήσεως σημάτων. Αντιθέτως προς όσα συνάγονται από τις παρατηρήσεις της Αυστριακής Κυβερνήσεως, το άρθρο 13, παράγραφος 2, τόσο κατά την αρχική του διατύπωση όσο και μετά την τροποποίησή του με τον κανονισμό (ΕΚ) 535/97 του Συμβουλίου, της 17ης Μαρτίου 1997 (ΕΕ L 83, σ. 3), δεν έχει εφαρμογή επί καταστάσεως όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης.

22 Επιβάλλεται κατ' αρχάς να καθοριστεί αν, υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, η χρησιμοποίηση ενός όρου όπως ο όρος Cambozola ανταποκρίνεται σε μία από τις καταστάσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 2081/92.

23 Οι εναγόμενες της κύριας δίκης υποστηρίζουν ότι αυτό δεν συμβαίνει και ισχυρίζονται ειδικότερα ότι δεν συντρέχει περίπτωση «υπαινιγμού» κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 2081/92 όταν υφίσταται απλώς συσχέτιση η οποία, από πλευράς δικαίου περί διαφορών εκ σημάτων, δεν συνιστά κίνδυνο συγχύσεως (απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 1997, C-251/95, SABEL, Συλλογή 1997, σ. I-6191) ή όταν ο επίμαχος όρος επαναλαμβάνει απλώς ένα μέρος της προστατευόμενης ονομασίας, κάθε ένα από τα συστατικά της οποίας δεν απολαύει κοινοτικής προστασίας (προαναφερθείσα απόφαση Chiciak και Fol, σκέψη 39).

24 Η ενάγουσα της κύριας δίκης, το σύνολο των κυβερνήσεων που κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις και η Επιτροπή συμφωνούν ότι η συγκεκριμένη περίπτωση εμπίπτει στο άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 2081/92, ενώ η Ιταλική Κυβέρνηση παρατηρεί επιπροσθέτως ότι στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να αποφανθεί ως προς την εφαρμογή αυτής της διατάξεως επί της συγκεκριμένης υποθέσεως που εκκρεμεί ενώπιόν του.

25 Συναφώς, ο όρος «υπαινιγμός» του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 2081/92 καλύπτει την περίπτωση κατά την οποία ο όρος που χρησιμοποιείται για την περιγραφή ενός προϊόντος περιλαμβάνει μέρος της προστατευομένης ονομασίας, κατά τρόπον ώστε ο καταναλωτής, ενόψει του ονόματος του προϊόντος, να ανακαλεί στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς, το εμπόρευμα το οποίο αφορά η προστατευόμενη ονομασία.

26 Ειδικότερα, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι εναγόμενες της κύριας δίκης, μπορεί να υπάρχει υπαινιγμός προστατευομένης ονομασίας ελλείψει οποιουδήποτε κινδύνου συγχύσεως μεταξύ των σχετικών προϊόντων, ακόμα και όταν δεν υφίσταται καμία κοινοτική προστασία των στοιχείων που συνθέτουν την ονομασία αναφοράς την οποία επαναλαμβάνει η επίμαχη ορολογία, όπως τονίζει ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 37 και 38 των προτάσεών του.

27 Στην περίπτωση ενός μαλακού τυριού με μπλε στίγματα, η εξωτερική όψη του οποίου έχει αναλογίες με το τυρί Gorgonzola, είναι εύλογο να θεωρηθεί ότι υπάρχει υπαινιγμός προστατευόμενης ονομασίας όταν οι δύο τελευταίες συλλαβές του όρου που χρησιμοποιείται για την περιγραφή του είναι ίδιες με τις δύο τελευταίες συλλαβές αυτής της ονομασίας, έχει δε τον ίδιο αριθμό συλλαβών με αυτήν, πράγμα που δημιουργεί μία προφανή φωνητική και οπτική ομοιότητα μεταξύ των δύο όρων.

28 Εξάλλου, στο πλαίσιο αυτό, θα ήταν ενδεδειγμένο το εθνικό δικαστήριο να λάβει υπόψη του ένα διαφημιστικό της Käserei Champignon, το οποίο κατέθεσε στη δικογραφία η ενάγουσα της κύριας δίκης, από το οποίο μάλλον προκύπτει ότι η φωνητική αναλογία μεταξύ των δύο ονομασιών δεν είναι τυχαίο γεγονός.

29 Εξάλλου, το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 2081/92 ρητώς ορίζει ότι η τυχόν μνεία της πραγματικής καταγωγής του προϊόντος είτε επί της συσκευασίας του είτε κατ' άλλον τινά τρόπο ουδόλως επηρεάζει τον χαρακτηρισμό του σε σχέση με τις έννοιες στις οποίες αναφέρεται το εδάφιο αυτό.

30 Εφόσον η χρησιμοποίηση σήματος όπως το σήμα Cambozola αντιστοιχεί σε μία από τις περιπτώσεις στις οποίες έχει εφαρμογή η προστασία των καταχωρισμένων ονομασιών, πρέπει να εξεταστεί αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 2081/92 προκειμένου να επιτραπεί η συνέχιση της χρησιμοποιήσεως προ-καταχωρισμένου σήματος.

31 Πρώτον, το σήμα πρέπει να έχει καταχωριστεί καλοπίστως πριν από την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως καταχωρίσεως της ονομασίας καταγωγής ή της γεωγραφικής ενδείξεως.

32 Η ενάγουσα της κύριας δίκης υποστηρίζει σχετικώς ότι οι διατάξεις που εισάγουν αποκλίσεις από το άρθρο 13, το οποίο προστατεύει τις ονομασίες, πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικώς και ότι η καταχώριση του σήματος Cambozola στην Αυστρία δεν μπορεί να έγινε καλοπίστως κατά την έννοια του άρθρου 14, παράγραφος 2, διότι εξ αρχής προσέλαβε χαρακτήρα αθέμιτο. Πράγματι, όταν κατατέθηκε το σήμα Cambozola το 1983, η ονομασία Gorgonzola απολάμβανε στην Αυστρία ανάλογης ουσιαστικά προστασίας, καίτοι αυτή στηριζόταν σε διαφορετική νομική βάση από την προστασία που της διασφαλίζει μετά το 1996 το κοινοτικό δίκαιο.

33 Η Ιταλική Κυβέρνηση τονίζει, επίσης, ότι οι αυστριακές αρχές θα έπρεπε να είχαν αρνηθεί την καταχώριση του σήματος Cambozola, το οποίο εξ αρχής αντέβαινε προς τις ισχύουσες διατάξεις και το οποίο δεν μπορεί, κατά συνέπεια, να θεωρηθεί ότι καταχωρίστηκε καλοπίστως.

34 Η Επιτροπή φρονεί ότι η εφαρμογή του κριτηρίου της καλόπιστης καταχωρίσεως ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου, το οποίο οφείλει προς τούτο να εξετάσει, κατ' αρχάς, αν η καταχώριση έγινε σύμφωνα με τους ισχύοντες τότε κανόνες.

35 Η έννοια της καλής πίστεως κατά το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 2081/92 πρέπει να νοείται λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των νομικών κανόνων, εθνικών και διεθνών, που ίσχυαν κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως καταχωρίσεως του σήματος. Πράγματι, υπέρ του δικαιούχου του σήματος δεν μπορεί κατ' αρχήν να λειτουργήσει τεκμήριο καλής πίστεως όταν οι ισχύουσες τότε διατάξεις σαφώς απέκλειαν τη νόμιμη ικανοποίηση του αιτήματός του.

36 Πάντως, δεν απόκειται στο Δικαστήριο, το οποίο προβαίνει στην ερμηνεία του κανονισμού 2081/92, να αποφανθεί επί των αποτελεσμάτων διατάξεων διεθνούς ή εθνικού δικαίου οι οποίες προστάτευαν τις ονομασίες καταγωγής στην Αυστρία πριν διασφαλιστεί η προστασία αυτή με τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου ούτε, κατά συνέπεια, να διερευνήσει τις υποκειμενικές περιστάσεις υπό τις οποίες

υποβλήθηκε η αίτηση. Όπως ορθώς τονίζει η Επιτροπή, μια τέτοια ανάλυση δεν μπορεί να γίνει παρά μόνον από το εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί της διαφοράς.

37 Δεύτερον, για να μπορέσει να επιτραπεί η συνέχιση της χρησιμοποιήσεως καλοπίστως καταχωρισθέντος σήματος, δεν πρέπει ως προς το σήμα αυτό να συντρέχουν οι λόγοι ακυρότητας ή εκπτώσεως που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις της πρώτης οδηγίας 89/104.

38 Η ενάγουσα της κύριας δίκης υποστηρίζει σχετικώς ότι το εξεταζόμενο σήμα μπορεί να παραπλανήσει τους καταναλωτές ως προς τη φύση, την ποιότητα και τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος που περιγράφει και, επομένως, είναι άκυρο δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της πρώτης οδηγίας 89/104.

39 Η Ιταλική Κυβέρνηση φρονεί, ομοίως, ότι η ικανότητα του σήματος να παραπλανήσει τον καταναλωτή στερεί από τις Käserei Champignon και Eduard Bracharz τη δυνατότητα επικλήσεως του άρθρου 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 2081/92.

40 Η Επιτροπή τονίζει ότι οι κανόνες των άρθρων 3, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ζ', και 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας 89/104 πρέπει να ερμηνευθούν συσταλτικώς, διότι συνιστούν εξαιρέσεις, για λόγους δημοσίας τάξεως, από την πολλαπλότητα των τύπων του σήματος. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ούτε το σήμα Cambozola ούτε η χρήση που του γίνεται περιέχουν μια αρκετά ακριβή αναφορά σε μια πραγματική γεωγραφική καταγωγή ώστε να παραπλανάται το κοινό ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος. Επομένως, κατά την άποψη της Επιτροπής, κανείς από τους λόγους που απαριθμούνται στα άρθρα 3 και 12 της πρώτης οδηγίας 89/104 δεν αποκλείει τη χρησιμοποίηση του εν λόγω σήματος.

41 Επιβάλλεται σχετικώς να τονιστεί ότι εν προκειμένω δεν πρόκειται για την περίπτωση στην οποία αναφέρεται το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της πρώτης οδηγίας 89/104. Στο πλαίσιο των δύο άλλων σχετικών διατάξεων της ίδιας οδηγίας, οι περιπτώσεις αρνήσεως της καταχωρίσεως, ακυρότητας του σήματος ή εκπτώσεως των δικαιωμάτων του δικαιούχου, οι οποίες αποκλείουν τη συνέχιση της χρησιμοποιήσεώς του δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 2081/92, προϋποθέτουν την ύπαρξη πραγματικής παραπλανήσεως ή ενός αρκούντως σοβαρού κινδύνου παραπλανήσεως του καταναλωτή (βλ. ως προς την έννοια αυτή τις αποφάσεις Clinique, προαναφερθείσα· της 6ης Ιουλίου 1995, C-470/93, Mars, Συλλογή 1995, σ. I-1923, και της 26ης Νοεμβρίου 1996, C-313/94, Graffione, Συλλογή 1996, σ. I-6039, σκέψη 24).

42 Εναπόκειται και πάλι στο εθνικό δικαστήριο να εφαρμόσει αυτά τα κριτήρια ενόψει των περιστάσεων της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Αν ο όρος Cambozola, ο οποίος υπαινίσσεται την ονομασία Gorgonzola, δεν μπορεί, αυτός καθαυτός, να θεωρηθεί ως δυνάμενος να παραπλανήσει το κοινό ως προς τη φύση, την ποιότητα ή την προέλευση του εμπορεύματος που περιγράφει, η εκτίμηση των προϋποθέσεων της χρησιμοποιήσεώς του προϋποθέτει την εξέταση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως, η οποία δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες του Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσα απόφαση Graffione, σκέψεις 25 και 26).

43 Επομένως, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων δεν απαγορεύει σε κράτος μέλος να λάβει τα επιβαλλόμενα μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει την προστασία ονομασιών καταγωγής που έχουν καταχωριστεί δυνάμει του κανονισμού 2081/92. Στο πλαίσιο αυτό, η χρησιμοποίηση ονομασίας όπως η ονομασία Cambozola μπορεί να θεωρηθεί, κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', του εν λόγω κανονισμού, ότι υπαινίσσεται την προστατευόμενη ονομασία καταγωγής Gorgonzola, χωρίς η μνεία της πραγματικής καταγωγής του προϊόντος στη συσκευασία να επηρεάζει αυτόν τον χαρακτηρισμό. Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να προσδιορίσει αν οι προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 2081/92 επιτρέπουν στη συγκεκριμένη περίπτωση τη συνέχιση της χρησιμοποιήσεως του προ-καταχωρισθέντος σήματος, παρά την καταχώριση της προστατευόμενης ονομασίας καταγωγής Gorgonzola, στηριζόμενο κυρίως στο ισχύον κατά τον χρόνο καταχωρίσεως του σήματος νομικό καθεστώς, προκειμένου να κρίνει αν η καταχώριση έγινε καλοπίστως, και μη προβαίνοντας στον χαρακτηρισμό μιας ονομασίας όπως η ονομασία Cambozola ως δυνάμενης αφεαυτής να παραπλανήσει τον καταναλωτή.

Επί των δικαστικών εξόδων

44 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Αυστριακή, η Ελληνική, η Γαλλική και η Ιταλική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

κρίνοντας επί των δύο ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 18ης Ιουλίου 1996 το Handelsgericht Wien, αποφαίνεται:

Στο παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων δεν απαγορεύει σε κράτος μέλος να λάβει τα επιβαλλόμενα μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει την προστασία ονομασιών καταγωγής που έχουν καταχωριστεί δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1992, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων. Στο πλαίσιο αυτό, η χρησιμοποίηση ονομασίας όπως η ονομασία Cambozola μπορεί να θεωρηθεί, κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος

1, στοιχείο β', του εν λόγω κανονισμού, ότι υπαινίσσεται την προστατευόμενη ονομασία καταγωγής Gorgonzola, χωρίς η μνεία της πραγματικής καταγωγής του προϊόντος στη συσκευασία να επηρεάζει αυτόν τον χαρακτηρισμό. Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να προσδιορίσει αν οι όροι που θέτει το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 2081/92 επιτρέπουν στη συγκεκριμένη περίπτωση τη συνέχιση της χρησιμοποιήσεως του προ-καταχωρισθέντος σήματος, παρά την καταχώριση της προστατευόμενης ονομασίας καταγωγής Gorgonzola, στηριζόμενο κυρίως στο ισχύον κατά τον χρόνο καταχωρίσεως του σήματος νομικό καθεστώς, προκειμένου να κρίνει αν η καταχώριση έγινε καλοπίστως, και μη προβαίνοντας στον χαρακτηρισμό μιας ονομασίας όπως η ονομασία Cambozola ως δυνάμενης αφεαυτής να παραπλανήσει τον καταναλωτή.

Puissochet Jann Gulmann

Edward Sevón

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 4 Μαρτίου 1999.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

J.-P. Puissochet